

szik valahol. (Ez az „ivászat” része a munkának, mivel ilyenkor – közvetlenebb hangnemben – meg tudják beszélni a problémáikat is.) A családnál fontosabb közösségnek tűnik a munkahely (ami azért is érthető, mert a férj tartja el a családot, tehát a jövedelemforrás elvesztése nagy tragédia lenne). Míg az oktatáshoz szükséges pénzt az apa adja, a gyerek nevelését szinte teljes egészében az anyag tartja kézben. Szokták is emlegetni a „kyöiku mama” („oktatás mama”) kifejezést sok anyával kapcsolatban. Ezek az anyák sokat megtesznek a gyerekükért, otthon kímélik őket, viszont komoly teljesítményt, eredményeket várnak cserébe. Ez egyfajta érzelmi függőséghez, s az átlagnál erősebb büntudat kialakulásához vezet. Ezt erősíti a túladaogolt tananyag, amit szinte lehetetlenség időre feldolgozni, s a kudarc szintén aláássa a diákok önbizalmát. Talán erre vezethető vissza, hogy a japán ijime-áldozatok rendszerint nem a kínzóikat, hanem saját magukat hibáztatják a verések után. „Nyilván én vagyok a rossz, ezért bűszítem a többieket” – gondolják. A legtöbb áldozat barát nélküli, magányos gyerek, s aki az egyre durvább ugratásokat elviseli azért, hogy ne veszítse el azt a közösséget, klubot, ahová tartozónak érzi magát.

Megfigyelték, hogy a drágább magániskolákban sokkal ritkább jelenség a bullyng, mint az olcsóbb állami iskolákban. Az, hogy miért van kevesebb gond az „elittel”, mint a „köznéppel”, nem erre a tanulmányra tartozik. De tény, hogy a jelenség az „egyenlőségelvű” Japánban is létezik.

Befejezésképpen csak annyit, hogy bár Japán távoli ország, talán nem hiábavaló egy kicsit az ottani emberek bőrébe képzelni magunkat, hogy jobban meg tudjuk becsülni itthoni értékeinket.

BAZSÓ EDIT

A kreativitás margójára

Ha hivatásom, illetve kutatásaim kapcsán, vagy egyszerűen pusztán kíváncsiságból olyan témára bukkanok, amelyhez eredeti, professzionális irodalomra van szükségem, első utam a Dorottya utca 8. szám alatti Mentor könyvesboltba vezet. Akár céltudatosan keresek könyveket, akár egy tárgykörhöz keresek irodalmat, itt mindig készséges segítséget kapok. Természetesen előfordult már, hogy a kért könyv éppen nem volt meg a könyvesboltban, de pár napon belül szinte minden esetben beszerezték.

A közelmúltban itt figyeltem fel Ujvári István A gondolkodás alapiskolája című könyvére. Érdeklődésemet a könyv címe keltette fel, amely akaratlanul is Pólya György A gondolkodás iskolája című alapmunkáját juttatja eszembe. Pólya György könyvében elsősorban matematikai feladatok megoldási módszerei találhatók, hogy miként lehet megtalálni bármilyen feladat (tudományos probléma, matematikai feladat, rejtvény stb.) megoldását. Pólya munkája lényegében a helyes megoldásra vezető kalauzt ad. Ujvári István könyve, méltó folytatása Pólya munkájának – amely a szerző szerint is – olyan mintához juttatja olvasóját, amellyel megvalósítható a Pólya féle tervekészítés egyik fázisa.

Ujvári könyve elején az intellektuális tehetség jellemzőit fejtegeti. Véleménye szerint az mondható igazán tehetségesnek, akiben átlag feletti intellektuális képességek, a feladat iránti elkötelezettség, kreativitás is megtalálható. Ez a feladatgyűjtemény – hisz valójában arról van szó – elsősorban a kreativitás részképességeinek kifejlődése céljából íródott. A feladatok önálló megoldása nagymértékben segíti a kreatív képességek fejlesztését. A szerző, a teljesség igénye nélkül, a kreativitás hét részképességét mutatja be a problémaérzékenységet (szenzibilitás), az újszerű kérdések felvetésének képességét, a lényeglátást, az elemző és szintetizáló képességet, az ötletgazdagságot, a gondolkodás rugalmasságát (flexibilitás) és az eredetiséget (originalitás).

A feladatgyűjteményben szereplő közel 500 feladatot a szerző 49 „feladatcsaládba” sorolta, melyek részben gondolkodáspszichológiai kategóriák (A fordított út, Az eredményre vonatkoztatott gondolkodás, A gondolkodási gátlások áttörése stb.), részben

egymásra épülő feladatok (Gyufakirakó, Pontok összekötése törött vonallal, Pontok egyesesen stb.) A könyv négy fejezetből áll:

- I. fejezet: Kreativitást jelző feladatsorok,
- II. fejezet: Logikai láncra fűzött feladatok,
- III. fejezet: Gondolkodási technikák a kreativitás fejlesztésére,
- IV. fejezet: Divergens problémák,

Az érdekesebbnél érdekesebb feladatok közül én két „feladatcsalád”, a Családi kapcsolatok (32) és A gondolkodási gátlások áttörése (37) két-két feladatát választottam ki ízelítőül:

32.7. Apja is van, anyja is van, mégsem mondhatja, hogy valakinek a fia. Ki lehetett?

32.8. Egy öreg és egy fiatal indián ül a csónakban. Az öregnek a fia a fiatal indián, de a fiatalnak nem apja az öreg. Hogyan lehet ez?

37.5. Egy repülőgép 1 óra 20 perc alatt teszi meg az utat A városból a B városba. Visszafelé azonban 80 percig tart a repülés. Mivel magyarázzuk ezt?

37.9. Mennyi a (-28) és $(+56)$ közötti egész számok szorzata?

S hogy az olvasó ne maradjon kétségek között, a könyv végén a feladatok megoldásai megtalálhatók.

Nagyon örvendetes Ujvári István ezen feladatgyűjteményének megjelenése, hiszen nagy a hiány a nem kifejezetten iskolai tananyaghoz kötődő, nem rutin feladatokat, hanem sokkal inkább szórakoztató, érdekes, sokszor meghökkentő feladatokat tartalmazó gyűjteményekből. Elsősorban a 10-16 éves korosztálynak, tehetséggondozó tanároknak és a rejtvényt szerető feladatokat kedvelőknek ajánlom figyelmébe Ujvári István könyvét, de biztos vagyok benne, hogy bárki, aki kezébe veszi nagyon sok hasznos és vidám órát tölt majd el a feladatmegoldásokkal. A könyv ára 300 Ft.

Ujvári István: A gondolkodás alapiskolája (Észak-Pest megyei Matematikai Tehetségfejlesztő 1994.)

VARSICS ZITA

Képekben a világ

Lantos Ferenc könyve

„Ez a könyv nem tankönyv” -kezdí mondandóját Lantos Ferenc, a Tankönyvkiadó által kiadott, Vizuális nevelés „felcímet” viselő könyvében. Műve egyik nagy erényének éppen azt a szerénységet tarthatjuk, amelynek következtében ez a könyv a bevezető ellenére is alkalmas arra, hogy a vizuális nevelés egyik alapvető forrásanyaga legyen.

A könyvre mindvégig rányomja bélyegét, hogy írója maga is gyakorló művész, aki a könyvben megközelített fogalmakat a gyakorlati használatból elvonatkoztatta. Közben ezért jut gyakran eszünkbe *Paul Klee Pedagógiai Vázlatkönyve*, s ezáltal a jó értelemben vett Bauhaus-hagyomány, amely a művésztanárok tapasztalatainak továbbadására helyezte a hangsúlyt: „...nem gondoltam arra, hogy a kollégák, akik esetleg használni fogják, milyen iskolában tanítanak... A könyv kimondottan arra épít, hogy anyagát mindenki a saját viszonyaira alkalmazva fejleszti tovább”-írja a szerző.

Képzeld el olyan rajzpedagógusokat akik azért forgatják ezt a könyvet, mert az ábrázolás alapelemeire oktatják a diákjaikat. A *Képekben a világ* onnan indít-ami nagy erénye,- hogy kimondja: *látni is tanulni kell!* Éppúgy, mint olvasni vagy énekelni. Nem azt mondja a szerző, hogy rajzolni jó, rajzolni szép, hanem azt, hogy a látás tanításának egyik legjobb eszköze a gyakorlat, s ezért ha sorra vesszük a látás alapelemeit jó, ha a gyakorlatban is bemutatjuk azokat a diákoknak.